

La lingua omerica

1. a) προήξοισιν, δέκων, πεντηκόντων, αἰ
b) παίδεσσι(ν) (παισί(ν)), ὑμμε (ὕμέας), θυράων (θυρέων), ἔχευε (ἔχεε), ἔσσεται (ἔσται), κε (ἄν)
c) μαχεσσαμένο ἐπέεσσιν, δέξα κεκλήγοντες
d) Ἄτρεΐδαο, πτολέμοιο | αἴσα, οἴος, (φ)άναξ (φάνάσσειν)
2. a) ΕΟΣ > ἦρος, ἔως, εἴως
b) εἶν ἀλί, οὔνομα, ἠγνοίησεν
c) φῶος, ὀρόων, ἀγάσθε
3. a) πέπασθε / πέποσθε, πεπαθυῖα / πεπονθυῖα, κεχόνδει / κεχάνδει
b) Ὠαρίων (Callim. *Aet.* fr. 110,94 Pf., *H.Dian.* 265) / Ὠρίων (3x *Il.*, 4x *Od.*)
c) θέρσοσ / θάρσοσ
4. a) *Il.* I 108 ἐσθλὸν δ' οὔτέ τί πω (φ)εἶπας (φ)ἔπος οὔτ' ἐτέλεσσας
b) *Il.* I 106 μάντι κακῶν οὐ πῶ ποτέ μοι τὸ κρήγυον (φ)εἶπας
c) *Il.* I 363 ἐξαύδα, μὴ κεῦθε νόφ, ἵνᾳ (φ)εἶδομεν ἄμφω (cf. δι' Ἀφροδίτη | πότνια Ἥρη)
d) *Il.* XXIV 181-183 μὴ δέ τί τοι θάνατος μελέτω φρεσὶ μηδέ τι τάρβος·
τοῖος γάρ τοι πομπὸς ἄμ' ἔψεται Ἀργειφόντης,
ὅς σ' ἄξει
Il. XXIV 152-154 μὴ δέ τί (φ)οι θάνατος μελέτω φρεσὶ μηδέ τι τάρβος·
τοῖον γάρ (φ)οι πομπὸν ὀπάσσομεν Ἀργειφόντην,
ὅς (φ) ἄξει
e) *Il.* III 172 αἰδοῖός τέ μοί ἐσσι φίλε (φφ)έκυρὲ δ(φ)εινός τε || ἔδδεισεν, δεΐδια, θεουδής
f) κόρ(φ)α, ξέν(φ)ος, καλ(φ)ός, (φ)ίσ(φ)ος | κούρη, ξείνος, κᾶλός, ἴσος
g) *Il.* I 201 καί μιν φωνήσας (φ)ἔπεα πτερόεντα προσηύδα | *Il.* XV 35 καί μιν φωνήσας ἔπεα πτερόεντα προσηύδα
5. a) *Od.* V 119 οἴ τε θεαῖς ἀγάσθε παρ' ἀνδράσιν εὐνάζεσθαι (θεαῖσ' ἀγάσθε? θεαῖσι(ν) ἄγασθε?)
b) μελιχίοισι φέπεσσιν / μελιχίοις ἐπέεσσιν (cf. *Il.* XII 137)
6. a) *Od.* I 70 ἀντίθεον Πολύφημον, ὅο κράτος ἐστὶ μέγιστον / *Od.* V 4 Ζεὺς ὑψιβρεμέτης, οὗ τε κράτος ἐστὶ μέγιστον / *Il.* VII 325 Νέστωρ, οὗ καὶ πρόσθεν ἀρίστη φαίνεται βουλή
b) δεῖδω μὴ (δεῖδοα < δέδ(φ)οα), ἦῶ διαν (ἦῶα)
c) *Od.* V 123 ἕως μιν ἐν Ὀρτυγίῃ χρυσόθρονος Ἄρτεμις ἀγνή / *Od.* IV 90 εἶος ἐγὼ περὶ κείνα πολὺν βίοντον ξυναγείρων
d) ἡμεῖς, ἡμῖν / ἡμέας
7. a) ἔστην, κούρη, βίη / Ἄτρεΐδα, Ἄτρεΐδαο (μα ἀγκυλομήτω), τάων / τῶν
b) λαός / νηός
c) Ποσειδάων, Ἰάονες
d) μάν / δῆν
e) πολυκτῆμων (*Il.* V 613) e πολυπάμων (*Il.* IV 433).
f) τοί, ταί / οἴ, αἰ
g) ἐρεβεννή νύξ
h) ἡμεῖς / ἄμμες
i) τέσσαρες / πίσυρες || πέλομαι / τέλομαι
l) ἔμμεν(αι) / εἶναι
m) κεκλήγοντες / κεκληγότες / κεκληγῶτες
n) πόδεσσι(ν) / ποσσί(ν) / ποσί(ν) || κάλεσσα
o) κεν / ἄν
p) *Il.* I 201 καί μιν φωνήσας (φ)ἔπεα πτερόεντᾶ προσηύδα (ποταύδα?)
8. a) *Od.* V 226s. ἐλθόντες δ' ἄρα τῷ γε μυχῷ σπείους γλαφυροῖο / τερπέσθην φιλότητι, παρ' ἀλλήλοισι μένοντες
b) *Od.* VIII 479-481 πᾶσι γὰρ ἀνθρώποισιν ἐπιχθονίοισιν αἰοῖδοι / τιμῆς ἔμμοροί εἰσι καὶ αἰδοῦς, οὐνεκ' ἄρα σφέας / οἶμας Μοῦσ' ἐδίδαξε, φίλησε δὲ φῦλον αἰοιδῶν
c) ἀνθεμόεις || βροτός, πτόλις, πτόλεμος, ἄλλυδις
d) δῖος Ἀχιλλεύς (Ὀδυσσεύς), δι' Ἀφροδίτη

La lingua di Esiodo

1. αἴνμηι (*Op.* 683: cf. Pind. fr. inc. 155,3 M. αἴτημί σε), ἄψιν (*Op.* 426), τριηκόντων (*Op.* 696)
2. τροπάς (*Op.* 663), τέτορα (*Op.* 698), ἦν (3a pers. pl.: *Th.* 321, 825), ἔδον (*Th.* 30), μελιᾶν (*Op.* 145)

Bibliografia

Omero

- K. Sittl, *Die Aeolismen der homerischen Sprache*, «Philologus» XLIII (1884) 1-31.
D.B. Monro, *A Grammar of the Homeric Dialect*, Oxford 1891².
J. Wackernagel, *Sprachliche Untersuchungen zu Homer*, Göttingen 1916.
U. von Wilamowitz-Moellendorff, *Die Ilias und Homer*, Berlin 1916.
K. Meister, *Die homerische Kunstsprache*, Leipzig 1921.
M.P. Nilsson, *Homer and Mycenae*, London 1933.
M. Parry, *L'épithète traditionnelle dans Homère*, Paris 1933.
G. Devoto, *La lingua omerica*, Firenze 1947.
M. Leumann, *Homerische Wörter*, Basel 1950.
G.P. Shipp, *Studies in the Language of Homer*, Cambridge 1953.
C. Gallavotti-A. Ronconi, *La lingua omerica*, Bari 1955³.
O. Zumbach, *Neuerungen in der Sprache der homerischen Hymnen*, Winterthur 1955.
P. Chantraine, *Grammaire homérique*, I-II, Paris 1957³.
C.J. Ruijgh, *L'élément achéen dans la langue épique*, Assen 1957.
K. Strunk, *Die sogenannten Äolismen der homerischen Sprache*, Köln 1957.
J. Chadwick, *Mycenaean Elements in Homeric Dialect*, in AA.VV., *Minoica*. «Festschrift für J. Sundvall», Berlin 1958, 116-122.
G.P. Shipp, *Essays in Mycenaean and Homeric Greek*, Melbourne 1961.
L.R. Palmer, *The Language of Homer*, in A.J.B. Wace-F.H. Stubbings (edd.), *A Companion to Homer*, London 1962, 75-178.
G.S. Kirk, *The Language and Background of Homer*, Cambridge 1964.
V. Lejnieks, *Morphosyntax of the Homeric Greek Verb*, London 1964.
R. Schmitt, *Dichtung und Dichtersprache in indogermanischer Zeit*, Wiesbaden 1967.
P. Wathélet, *Les traits éoliens dans la langue de l'épopée grecque*, Rome 1971.
E. Risch, *Wortbildung der homerischen Sprache*, Berlin-New York 1974³.
G. Devoto-A. Nocentini, *La lingua omerica e il dialetto miceneo*, Firenze 1975.
F.R. Adrados, *Towards a New Stratigraphy of the Homeric Dialect*, «Glotta» LIX (1981) 13-27.
M. Negri, *Miceneo e lingua omerica*, Firenze 1981.
H. von Kamptz, *Homerische Personennamen*, Göttingen 1982.
D.G. Miller, *Homer and the Ionian Epic Tradition*, Innsbruck 1982.
C.J. Ruijgh, *Le mycénien et Homère*, in Anna Morpurgo Davies-Y. Duhoux (edd.), *Linear B: A 1984 Survey*, Louvain-la-Neuve 1985, 143-190.
G. Horrocks, *The Ionian Epic Tradition: Was there an Aeolic Phase in its Development?*, in J.T. Killen et al. (edd.), *Studies in Mycenaean and Classical Greek Presented to John Chadwick*, Salamanca 1987, 269-294.
N.J. Richardson, *The Individuality of Homer's Language*, in J.M. Bremer et al. (edd.), *Homer: Beyond Oral Poetry. Recent Trends in Homeric Interpretation*, Amsterdam 1987, 165-184.
R.P. Martin, *The Language of Heroes. Speech and Performance in the Iliad*, Ithaca, N.Y. 1989.
J. Chadwick, *The Descent of the Greek Epic*, «JHS» CX (1990) 174-177.
B.B. Powell, *Homer and the Origins of the Greek Alphabet*, Cambridge 1991.
C.J. Ruijgh, *D'Homère aux origines proto-mycéniennes de la tradition épique. Analyse dialectologique du langage homérique, avec un excursus sur la création de l'alphabet grec*, in J.P. Crielaard (ed.), *Homeric Questions*, Amsterdam 1995, 1-96.
G. Horrocks, *Homer's Dialect*, in I. Morris-B. Powell (edd.), *A New Companion to Homer*, Leiden-New York-Köln 1997, 193-217.

Esiodo

- Anna Morpurgo Davies, *'Doric' Features in the Language of Hesiod*, «Glotta» XLII (1964) 138ss.
H. Troxler, *Sprache und Wortschatz Hesiods*, Zürich 1964.
A. García Calvo, *Particularidades lingüísticas recuperables a través del texto hesiódico*, «Emerita» XXXIV (1966) 15-37.
M.L. West, *Zu einigen Dorismen bei Hesiod*, «Glotta» XLIV (1967) 146-148.
G.P. Edwards, *The Language of Hesiod in its Traditional Context*, Oxford 1971.
P. Pucci, *Hesiod and the Language of Poetry*, Baltimore, Md.-London 1977.
C.J. Ruijgh, *L'emploi de ἦτοι chez Homère et Hésiode*, «Mnemosyne» s. 4 XXXIV (1981) 272-287.
Marie-Christine Leclerc, *La parole chez Hésiode. À la recherche de l'harmonie perdue*, Paris 1993.